

Bc. Jitka Hampacherová

Od dialektu k jazyku: Fala!

Oponentský posudek diplomové práce

Autorka si ke svému výzkumu zvolila obtížné téma – popis jazyka/dialektu fala, kterým hovoří obyvatelé tří vesnic ve španělské Extremaduře, a následný terénní sociolingvistický výzkum v dané oblasti, který měl objasnit postoj mluvčích k fale a reflektovat její vitalitu a perspektivu do budoucna. Zkoumání této problematiky je velmi obtížné zejména proto, že zatím neexistuje dostatečné množství relevantních pramenů, o něž by se autorka mohla opřít, a mezi lingvisty nepanuje shoda ani v tom, zda je fala svébytným jazykem či pouze dialektem portugalštiny, galicijštiny nebo španělštiny. Podle titulu diplomové práce bych předpokládala, že se autorka bude snažit vyjádřit právě k tomuto aspektu a pokusí se nastínit rysy, v nichž se fala odlišuje od výše zmíněných jazyků (a také míru tohoto odlišení). Zaměření práce je však jiné, autorka využívá sociolingvistického výzkumu k tomu, aby se seznámila se vztahem mluvčích k tomuto jazyku/dialektu.

Z tohoto přístupu bohužel vyplývají určité problémy, které zmiňuji v posudku, na straně druhé je třeba mít na paměti, že terénní výzkum je po praktické stránce velmi náročný, vyžaduje velké osobní zapojení a iniciativu při oslovování mluvčích a následném kontaktu s nimi. V této části skutečně autorce není možné vytýkat nic, z práce je patrné, že v oblasti strávila dlouhou dobu a důkladně se s ní seznámila, zároveň text reflektuje i autorčino zaujetí pro téma.

První část práce je pojata teoreticky a snaží se čtenáře seznámit s jazykovým útvarem fala, oblastí, kde je ho užíváno, s některými jeho fonetickými rysy a dále s teoriemi, které vysvětlují jeho možný původ. Tato část práce je na jedné straně pro čtenáře zajímavá, vzhledem k tomu, že fala skutečně není příliš známá, je zcela na místě, že autorka uvádí i základní informace, bohužel postrádám hlubší popis samotného jazyka/dialektu. Tato část na mne působí spíše jako popularizační článek, autorka zmiňuje i to, jaké je ve zkoumané oblasti podnebí, jaká je architektura vesnic atp. – tyto informace považuji v podstatě za bezpředmětné. Neměla bych proti nim námitky, pokud by pouze doprovázely hlavní část zaměřenou na fonetický a morfologický popis faly a jejích třech lokálních variant, bohužel tyto informace, které jsou pro mne z hlediska lingvisty stěžejní, jsou omezeny na minimum. Autorka nás seznamuje s vybranými fonetickými rysy faly, jimiž se odlišuje od španělštiny, například morfologie však zůstává zcela stranou. Z textu se nedozvíme nic o konkrétních rozdílech mezi třemi variantami tohoto jazykového útvaru. Zároveň v této části postrádám

jakékoli srovnání s portugalštinou a galicijštinou. Ocenila bych, kdyby autorka uvedla nějakou ukázkou (byť jsem si vědoma toho, že vzhledem k absenci normy psaného jazyka by byl její přepis obtížný), na níž by názorně ukázala, v čem je fala specifická. Další podkapitoly úvodní části jsou věnovány zejména historickým aspektům vývoje faly a zprostředkování teorií o jejím původu. Z historického hlediska jsou tyto pasáže zpracovány do hloubky a jsou zajímavé, opět zde však poněkud postrádám jazykový aspekt problematiky (vývojové shody a odlišnosti se zmíněnými jazyky).

Druhá část práce zprostředkovává výsledky terénního výzkumu, který autorka v oblasti provedla. Musím znovu zopakovat, že velmi oceňuji její osobní zaujetí a elán, s nímž k práci přistoupila. Autorka postupně představuje odpovědi na otázky z dotazníku, které se týkají zejména postoje mluvčích k fale a oblastí každodenního života, v nichž je jí užíváno. Z těchto zkoumání pak autorka vyvozuje závěry. Na jejich základě nepovažuje falu za ohrožený jazyk, neboť přístup mluvčích k ní je více než pozitivní, je si však vědoma toho, že prostředkem, který by mohl lépe zajistit její přežití, je kodifikace normy, která se doposud neuskutečnila. Všimá si také, že hlavní překážkou v tomto směru jsou rozdíly mezi jednotlivými variantami faly (opět bych však ocenila, kdybychom se z textu dozvěděli, jaké vlastně tyto rozdíly jsou – jedná se jen o lexikální odlišnosti?). Shrnutí závěrů z dotazníků jistě nebylo jednoduché, neboť autorka u většiny otázek ponechávala dotazovaným možnost rozšiřujícího komentáře. Předkládané autorčiny závěry jsou zajímavé, nicméně v této části bych chtěla upozornit na dva problematické aspekty:

- a) V práci jsem nenašla žádné podrobnější statistické informace o věkovém a vzdělanostním složení respondentů ani o místě, z něž pocházejí – věřím, že tyto faktory mohou mít na výsledky velký vliv, a bylo by na místě je vzít v potaz.
- b) Autorka všechny své závěry vyhodnocuje pouze na základě odpovědí v dotazníku, nejsem si však jista, zda si je vědoma toho, že toto nemusí být vždy zcela spolehlivý zdroj informací. Teoretický postoj mluvčích k jazyku může být sice kladný (autorka několikrát zmiňuje hrdost obyvatel na vlastní jazyk), to však nemusí nic vypovídat o jeho skutečném užívání. Jsem si vědoma toho, že nebylo v silách autorky toto nějak blíže zmapovat, na druhou stranu bych ocenila, kdyby právě tento fakt byl při vyhodnocování více zmíněn.

Náměty k obhajobě:

- 1.) Z informací, které autorka poskytuje, jsem vyrozuměla, že psaná podoba jazyka prakticky neexistuje, vyvozují z toho tedy, že například místní

nápisy jsou uváděny pouze ve španělštině. Nebo je tomu jinak? Na druhou stranu autorka zmiňuje knížku sonetů ve fale a divadelní společnost, která uvádí hry v tomto jazyce/dialektu – jakým způsobem jsou tedy např. zapsány texty těchto divadelních her?

- 2.) Na str. 17 autorka uvádí některé rysy fonetického vývoje fale, jimiž se odlišuje od španělštiny – většina z nich se shoduje s vývojovými rysy portugalštiny. Mohla by uvést, čím se tedy naopak fala odlišuje od tohoto jazyka?

Po formální stránce je práce připravena pečlivě, nacházím jen menší množství překlepů. Poněkud problematický je celkový rozsah – práce má pouze 56 stran včetně příloh, nicméně v přepočtu na normostrany autorka pravděpodobně šedesátistránkový limit naplní. V práci dále postrádám české a španělské resumé.

Jako celek hodnotím práci jako zajímavou (a to i pro nelingvistické publikum) a ještě jednou vyzdvihuji poctivou terénní práci, kterou autorka odvedla. Práce bohužel vykazuje slabiny popsané výše, dle mého soudu však splňuje požadavky kladené na absolventy magisterského studia. S uvažováním výše řečeného ji tedy doporučuji k obhajobě a předběžně hodnotím jako *dobrou*.

V Praze 23. 8. 2015

Mgr. Dana Kratochvílová, Ph.D.